

Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն (2009թ. տարեկան)

2010-03-30

«Ֆինանսական կայունության հաշվետվությունում» ներկայացված են Հայաստանի ֆինանսական համակարգի կայունությանը սպառնացող հավանական ռիսկերի գնահատումը և ֆինանսական համակարգի՝ այդ ռիսկերը չեզոքացնելու կարողությունը: Հաշվետվությունում ներառված ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրի և ֆինանսական համակարգի վերլուծությունների վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը հրապարակվում է «ՀՀ ԿԲ տարեկան հաշվետվություն», «Գնաճի հաշվետվություն», «ՀՀ ֆինանսական համակարգը. զարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը» պարբերականներում:

ՆԱԽԱԲԱՆ

2007 թվականից սկսած Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը տարեկան պարբերականությամբ կազմում և հրապարակում է Հայաստանի «Ֆինանսական կայունության հաշվետվությունը»: Հաշվետվությունում ներկայացվում է երկրի ֆինանսական կայունությանը սպառնացող ռիսկերի և դրանք նվազեցնելու համար ձեռնարկված միջոցառումների վերաբերյալ ՀՀ կենտրոնական բանկի ընդհանուր գնահատականը: Նման ընթացիկ վերլուծությունները հնարավորություն են տալիս նաև վաղօրոք հայտնաբերել այնպիսի փոփոխությունները և տատանումները, որոնք կարող են խաթարել ֆինանսական կայունությունը կամ առաջացնել ճգնաժամային իրավիճակ:

Ֆինանսական կայունության հաշվետվության հրապարակման հիմնական նպատակը ՀՀ ֆինանսական համակարգի կայունության ապահովման խնդիրների վերաբերյալ ֆինանսական հաստատությունների, ձեռնարկությունների, տնտեսավարողների ու բնակչության տեղեկացվածության բարձրացումն է: Հավանական ռիսկերի աղբյուրների և ֆինանսական կայունության խոցելիության վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրումն իր հերթին նպատակ ունի կողմնորոշելու հասարակությանը՝ ստեղծված իրավիճակներում որոշումներ կայացնելու առումով:

Հայաստանում ֆինանսական կայունության ապահովման պատասխանատու մարմինը ՀՀ կենտրոնական բանկն է, ինչն ամրագրված է «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով: Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրը գների կայունության

ապահովումն է, որն էլ անմիջականորեն կապված է ֆինանսական համակարգի կայունության ու բնականոն գործունեության ապահովման խնդրի հետ: Ֆինանսական համակարգի լուրջ խաթարումները կարող են խոչընդոտել դրամավարկային քաղաքականության իրականացմանը և վերջինիս արդյունավետությանը: Միևնույն ժամանակ, մակրոտնտեսական և դրամավարկային կայունությունն իր հերթին նվազեցնում է ֆինանսական կայունությունը խաթարող ռիսկերի դրսևորման հավանականությունը:

Ֆինանսական կայունության հաշվետվությունում ներկայացված է ՀՀ ֆինանսական համակարգի կայունության գնահատականը երկու ուղղություններով. առաջինը՝ մակրոտնտեսական գործընթացներին ֆինանսական համակարգի միջնորդավորման արդյունավետության գնահատումն է, և երկրորդը՝ բուն ֆինանսական համակարգի կայունության, ռիսկերը չեզոքացնելու ու մեղմելու ունակության գնահատումը: Հաշվետվությունում ներկայացված են 2009 թ. մակրոմիջավայրում և ֆինանսական համակարգում դրսևորված ռիսկերը, դրանց ազդեցությունը տնտեսության ու ֆինանսական համակարգի բոլոր հատվածների զարգացումների վրա:

ՀՀ ֆինանսական կայունության վրա ազդող ռիսկերը կարող են ծագել Հայաստանի ներքին տնտեսությունում, երկրից դուրս՝ արտաքին տնտեսությունում և բուն ֆինանսական համակարգում: Այս առումով ֆինանսական կայունության ապահովման կարևորագույն նախապայմաններն են՝

կայուն զարգացող ներքին և արտաքին մակրոտնտեսական միջավայրը, որի պայմաններում տնային տնտեսությունները և ձեռնարկությունները բավարար չափով վարկուևակ կլինեն,

կայուն և արդյունավետ ֆինանսական համակարգը, որի ռիսկերը կլինեն խելամիտ ու կառավարելի սահմաններում,

գործունակ ֆինանսական ենթակառուցվածքները, որոնց անխափան գործունեությունը չի խանգարի ֆինանսական համակարգի գործառույթների իրականացմանը:

Ելնելով վերոնշյալից՝ ՀՀ ֆինանսական կայունությանը խոչընդոտող հավանական ռիսկերը հաշվետվությունում ներկայացված են 5 հիմնական ուղղություններով՝

համաշխարհային տնտեսության զարգացումներից ածանցվող ռիսկեր,

ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրի զարգացումներից ածանցվող ռիսկեր,

ՀՀ ֆինանսական շուկայում տեղ գտած զարգացումներից ածանցվող ռիսկեր,

ՀՀ ֆինանսական հաստատություններից ածանցվող ռիսկեր,

ՀՀ ֆինանսական ենթակառուցներից ածանցվող ռիսկեր:

Հաշվետվությունում ներկայացված են այդ ոլորտներում դրսևորված ռիսկերը և դրանց հնարավոր ազդեցությունը տնտեսության և ֆինանսական համակարգի բոլոր հատվածների զարգացումների վրա: Ընդ որում, ՖԿ հաշվետվությունում առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձված բանկային համակարգի ռիսկերին ու զարգացման ուղղություններին. հաշվի անելով ֆինանսական համակարգում վերջինիս որոշիչ դերը՝ ֆինանսական համակարգի ակտիվների ավելի քան 90%-ը կազմում են առևտրային բանկերի ակտիվները: Բանկային համակարգը լինելով ներկայիս ֆինանսական համակարգի հիմնական բաղադրիչը՝ պայմանավորում է ընդհանուր ֆինանսական կայունությունը և զարգացման ուղղությունները: Այս հաշվետվությունում բանկային 5 համակարգի կայունության գնահատումը ներառում է վարկային, շուկայական և իրացվելիության ռիսկերի վերլուծությունները:

2009 թ. Կենտրոնական բանկը ծավալուն աշխատանքներ է իրականացրել հակաճգնաժամային միջոցառումներ մշակելու, ֆինանսական համակարգի վրա ճգնաժամի բացասական ազդեցությունները մեղմելու ուղղությամբ: Տարվա ընթացքում սահմանվածից հաճախակի և մանրամասն մոնիթորինգ է իրականացվել ոչ միայն առանձին ֆինանսական հաստատությունների ռիսկերի ուսումնասիրության, այլև ընդհանուր ֆինանսական համակարգի զարգացումների, ռիսկերի և կայունության խոչընդոտների բացահայտման նպատակով: Սթրես-սցենարների միջոցով որոշակի պարբերականությամբ գնահատվել է տարբեր ճգնաժամային իրավիճակներում ֆինանսական հաստատությունների հավանական ռիսկերը, դրանց գծով վնասները և համակարգային ազդեցությունը:

ՀՀ ֆինանսական համակարգի վրա համաշխարհային ճգնաժամի ազդեցության մեղմմանն ուղղված քաղաքականության ներքո՝ 2009 թվականին Կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության հիմնական շեշտադրումը գների կայունության և ֆինանսական համակարգի կայունության խնդիրների զուգորդումն էր: Ազգային արժույթի արժեզրկման ճնշումների, դրամային ավանդները դուարայինով փոխարինելու գործընթացների արդյունքում բանկային համակարգում առաջացել էր արտարժույթային իրացվելիության և կապիտալի բավարարության հետ կապված ռիսկերի մեծացման հավանականություն: Այդ ռիսկերը չեզոքացնելու նպատակով

Կենտրոնական բանկը տարեսկզբին մեծացրել է իր միջամտությունն արտարժույթի շուկայում՝ փորձելով ժամանակավորապես կայունացնել փոխարժեքը: Կենտրոնական բանկի վարած նման քաղաքականությունը հնարավորություն է տվել առևտրային բանկերին՝ ամրացնել իրենց ֆինանսական դիրքերը: Մարտի սկզբին, երբ ֆինանսական համակարգը բավարար կապիտալացված էր ու իրացվելի (ըստ իրականացված սթրես-թեստերի), Կենտրոնական բանկը որոշում է կայացրել դադարեցնելու իր ակտիվ միջամտությունը արտարժույթի շուկայում: Արդյունքում՝ ազգային արժույթի փոխարժեքը մարտին ճշգրտվել է արժեզրկման ուղղությամբ, և տարվա կտրվածքով ՀՀ դրամի միջին անվանական փոխարժեքը ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ արժեզրկվել 18.8%-ով: Արտաքին և ներքին թույլ գնաճային ճնշումների պարագայում Կենտրոնական բանկի՝ տարվա ընթացքում վարած դրամավարկային քաղաքականությունն ուղղված է եղել նաև տնտեսական աճի խթանմանը և ֆինանսական կայունության նպատակով իրացվելիության ներարկմանը:

Կենտրոնական բանկն աստիճանաբար նվազեցրել է հիմնական գործիքի՝ ռեպոյի տոկոսադրույքը, երկարացրել է որոշ դրամավարկային գործիքների ժամկետները և իրականացրել քանակական ընդլայնող քաղաքականություն: Հակաճգնաժամային միջոցառումները գտնվում էին նաև ՀՀ Կառավարության 2009 թ. գործունեության հիմքում՝ հիմնական թիրախ ունենալով երկրում մակրոտնտեսական և ֆինանսական կայունության ապահովումը, ճգնաժամի հետևանքով առաջացած ռիսկերի մեղմացումը: Կառավարության հակաճգնաժամային միջոցառումների ծրագիրը Ազգային ժողով է ներկայացվել 2008 թ. նոյեմբերին և ներառում է հետևյալ քայլերը. գործարար միջավայրի բարելավում, գործարարության ֆինանսական աջակցության տրամադրում, ՓՄՁ վարկավորման համար ֆինանսական ռեսուրսների ներգրավում, ենթակառուցվածքների ուղղված լայնածավալ աշխատանքների ու սոցիալական ուղղվածություն ունեցող ծրագրերի իրականացում: Ընդհանուր առմամբ, 2009 թ. Կառավարության մակրոտնտեսա- կան նախաձեռնությունները ընդլայնողական հարկաբյուջետային քաղաքականության ուղղվածություն են ունեցել և մշտապես համաձայնեցվել են Կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության հետ:

Ամփոփելով տարվա զարգացումները՝ կարող ենք ասել, որ համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի խորացման պայմաններում 2009 թ. Հայաստանում գրանցվել է տնտեսական ակտիվության նվազում՝ պայմանավորված մասնավոր օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների, մասնավոր տրանսֆերտների, հանքահումքային արդյունաբերության ծավալների և շինարարության ոլորտում ներդրումային ծրագրերի կրճատմամբ: Արտաքին ֆինանսական միջոցների ներհոսքի և տեղական ապրանքների արտահանման կրճատման հետևանքով 2008 թ. կեսից ձևավորվել էին ՀՀ դրամի արժեզրկման սպասումներ, և արդյունքում գրանցվել է

հիմնական գործընկեր երկրների արժույթների նկատմամբ հայկական դրամի արժեզրկում: Տնտեսական ակտիվության նվազումը, մասնավոր հատվածի արտաքին ֆինանսավորման կրճատումը, ՀՀ դրամի կտրուկ արժեզրկումը իրենց հերթին որոշ բացասական ազդեցություն են ունեցել ՀՀ ֆինանսական համակարգի վրա: ՀՀ առևտրային բանկերը, պահպանելով նորմատիվային պահանջներից բարձր կապիտալի համարժեքության, իրացվելիության ցուցանիշներ, կառավարելի շուկայական ռիսկեր, կարողացել են դիմակայել առաջացած դժվարություններին՝ առանց նշանակալի կորուստների ու ցնցումների:

[Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն \(2009թ. տարեկան\)](#)